

[Morten Lange.]

ter, og det vil jo meget hurtigt vise sig ved de fleste studier, hvis de ikke har det. Den selektionsproces fungerer forholdsvis godt for dem, som virkelig ikke duer, så det behøver vi ikke at gøre os ulejlighed med. Men en hel del steder har man haft adgangsbe- grænsning i lang tid. Ved de højere læreanstalter, specielt universiteterne, har man det i øjeblikket ikke. Så spekulerer man på at ville have det. Jeg kan strække mig så vidt og sige, at vi har en hjemmel i loven, som er fornuftig, i retning af, at hvis vi pludselig får et modestudium, hvis nu alle mennesker pludselig ville studere et nyt fag — lad os kalde det kryptologi, vi plejer at kalde det noget svært — nå ja, så kunne det jo godt ske, vi skulle vente lidt med at putte en frygtelig masse lærere på den sag og slappe lidt af og sige til nogle af de meget interesse- rede unge borgere: vent lige lidt, for faget er ikke udbygget endnu, vi er ikke parat til at modtage jer. All right, dér kan vi skære ned. Eller hvis der kommer en helt tosset top af en anden slags, så lad os dog sige til dem: ja, altså i år kniber det lidt. Men en virkelig adgangsbe- grænsning, systematisk og syste- misk, som er det, man skal gennemføre, hvis det skal klodse noget på pengepungen, den skal naturligvis være en nedskæring med en meget kraftig procent, og hvor kraftig skal den nedskæring være, før man sparer penge på den selv på lang sigt? Når vi nu regner med, at der til mange studier kommer ca. 50 pct., som falder fra, og 50 pct., der bliver, hvis vi nu laver den rigtige adgangsbe- grænsning ned til 50 pct.-niveauet — dette er vel nok barsk, det er der ikke nogen der har drømt om at gå ind for — og hvis vi gør det rigtigt, sådan at kun de gode børn kommer ind og alle de dårlige bliver skilt ud, så har vi nøjagtig lige så mange, som vi har at betale for nu, undtagen denne her lille bid, vi får ind til at begynde med. Det er ikke meget nationaløkonomi, vi diskuterer, det er snarere psykologi over for de bevilgende myndigheder, at her har vi et sværd, og vi bruger det skam, og så er vi sikkert gode. Så skal vi til gengæld have penge for alt det, vi modtager.

Jeg tror, det er et rent ud sagt smukt og velflammende blålys, medmindre man vil være meget, meget drastisk, og som sagt,

det er der ikke nogen der rigtig har tænkt på.

Dér kommer vi nemlig ind på det spørgs- mål, som er så delikat: hvor mange skal vi uddanne? Dér kan man selvfølgelig sige, at folk må selv om, om de vil tage risikoen. Men det kan jo være lidt dyrt for staten, og det er jo også en skuffelse for den enkelte, hvis man har fået en uddannelse og det så viser sig, at den er ubrugelig. Og dér har samfundet jo en nederdrægtig forpligtelse og en neder- drægtig vanskelighed.

Lad os nu begynde med at tænke tilbage, det er sundt. Vi har aldrig brugt på univer- sitetssektorerne andet end den liberalistiske mekanisme. Den brugte man førend sidste krig på den måde, at man forklarede, at at studere ditten og datten var den sikre vej til arbejdsløshed, det skulle man endelig und- gå. Og det skrev man hvert eneste år i stu- denterhåndbogen, så alle kunne læse det. Gør ikke dette, thi med det studium bliver du bananmand, hvis du er heldig, det er der en sang om. Det virkede. Tilgangen var beskeden, vi havde meget små årgange, de blev ved helt hen til noget i retning af 1950'erne. Så kom der en uddannelseseksplo- sion, heldigvis da. Og hvad skete der? Vi så os ud: hvor var lærerne? Der var ingen. Hvad gør vi så? Ja, så må vi jo altså prøve på at se, om vi kan fægte os igennem: ud- viklingen bliver forsinket, læreransættelses- proceduren bliver mærkeligt forvreden, vi må bruge mærkelige vikarer. Kort sagt, vi må starte på en helt håbløs vis. Altså, vi har sat bremsklodser i på et tidspunkt, fordi vi troede, vi havde en idé om samfundsudvik- lingen, og var slet ikke forberedt på det modsatte.

Se, hvis vi nu havde været lige så kloge på verdens træskhed, som vi er nu, så havde vi altså lavet nogle mekanismer for en 5-6 år siden. De havde virket på produktionen i dag. Så havde vi jo altså været vældig kloge. Så spørger man sig selv nysgerrigt: hvad er situationen, vi skal planlægge frem imod? Det er naturligvis en uddannelseseksplosion engang igen omkring 1980'erne. Hvad den får for en form, ved ingen, men det bliver formodentlig et forsøg på at sørge for, at de folk, der har haft deres skoleuddannelse engang i 1920'erne, 1930'erne og 1940'erne, får en uddannelse, så de synes, det er mor-